

Panorama knih**Milada Franková:
Britské spisovatelky
na přelomu tisíciletí***

Publikací *Britské spisovatelky na přelomu tisíciletí* pokračuje Milada Franková v mapování současného ženského románu ostrovní proveniencce. K profilům dvanácti významných autorek předchozího svazku nazvaného *Britské spisovatelky na konci tisíciletí* nyní přibyla další desítka jmen hodných zaznamenání. To svědčí o sebevědomí a vlivu soudobého ženského psaní, které již dávno přesáhlo hranice tzv. literatury menšin. Spisovatelky Maureen Duffyová, Helen Dunmoreová, Jane Gardamová, A. L. Kennedyová, Hilary Mantelová, Michèle Robertssová, Barbara Trapidová, Rose Tremainová, Marina Warnerová a Jeanette Wintersonová, které Milada Franková v nové knize představuje, si vydobýly svá renomé vesměs v průběhu osmdesátých let minulého století a každý jejich knižní počín je od té doby provázen velkým zájmem a očekáváním.

Podobně jako předešlý díl plní také tato publikace úlohu zasvěceného průvodce a komentátora. Hlavní kapitoly knihy tvoří neotřele koncipované medailony autorek, které obsahují rozbor a srovnání jednotlivých románů podle určitých distinktivních tematických okruhů a zajímavých formálních postupů.

V díle Maureen Duffyové jsou jimi zejména otázky identity (té individuální, ale rovněž identity v národním či evropském smyslu) a „mozaikový styl“ psaní, kterým spisovatelka docílila širšího rozpětí úhlu pohledu. Romány Helen Dunmoreové, bohaté na děj a psychologii postav (str. 25), obnažují temné zákruhy lidské duše a zápas paměti s traumatizujícími zážitky, jako jsou incest, válka a násilí. Zcela jinak, ač neméně novátorsky, vyznívá tichý, citlivý a niterný literární hlas Jane Gardamové a svět jejich idiosynkratických hrdinů (str. 52). Sebestřední protagonisté, drsný, až vulgarizující jazyk a vzpoura vůči vypravěčským konvencím jsou konturami ponurých próz A. L. Kenne-

dyové. Za styčný bod jinak velmi různorodých románů Hilary Mantelové označuje Milada Franková spisovatelčinu fascinaci hlubinami historie, neboť v příbězích, které Mantelová vypráví, je minulost vždy přítomna a víří hladiny současnosti. Rukopis Michèle Robertssově prozrazuje silný vliv feministického myšlení a spřádá poetičnost popisovaných věcí s rozostřeným, mlhavým dějem. U Barbary Trapidové je vyzdvižen především autorčin smysl pro frašku a snoubení situační komedie s neradostnou skutečností. V románové tvorbě Rose Tremainové vystupuje častý motiv snění a putování za snem, který představuje touhu, nenaplněnou lásku, ale také inspiraci a opojení. Marina Warnerová těží z mýtů a pohádek, jimž ve svých příbězích propůjčuje postmoderní, feministickou protiváhu. Rovněž Jeanette Wintersonová tihne k experimentu. V její próze vstupuje realita do říše fantazie a postmoderní hravost do služeb tradiční víry v harmonii a univerzálnost umění.

Kniha se záměrně vyhýbá jednotlivé teorii či perspektivě. Jejím cílem je naopak postihnout povahu pojednaných děl a hlavní oblasti zájmu spisovatelek s důrazem na jejich individualitu a tvůrčí originalitu. Souhrnně lze však říci, že ve většině vybraných próz převažují psychologizující tendence, experimentování s narativními prostředky, příklon k feminismu a závažná, často tabuizovaná či jinak kontroverzní témata. (Homo)sexualita a sebevědomění obecně, osamělost a odcizení, násilí a zlo, pohádkovost a prolínání snu a reality – to jsou některé z námětů a motivů, k nimž jednotlivé oddíly knihy obracejí opakovanou pozornost.

Ač se publikace obírá zejména románovou produkcí, přihlíží na několika místech také k žánrově jiným dílům, která jsou v daném kontextu relevantní (například odborné studie Mariny Warnerové na téma mýtu, jejichž látka se následně promítá do spisovatelčiny beletrie). Zaznamenává zajímavé autorské komentáře z veřejných vystoupení a rozhovorů, ohlasy čtenářů i kritické přijetí jednotlivých prací. Tato úzká návaznost na britské prostředí je obzvláště cenná, ač některé anglosaské literárněkritické termíny mohou v českém kontextu působit poněkud cizorodě. Skvělé jsou ilustrativní citace, kte-

ré podkládají textovou analýzu diskutovaných románů.

Kniha slouží primárně informativním účelům, jako čtenářská výzva a vodítko, ale obsahuje i náznaky kritického hodnocení a otvírá dveře hlubší obeznamenosti se současným britským románem. Je škoda, že na rozdíl od technické úpravy (kniha je vybavena poutavým obalem) jí univerzitní nakladatelství nevěnovalo pozornější redakční péči. Nový titul Milady Frankové představuje erudovanou publikaci, jakých je zejména o novější literatuře málo a kterou jistě ocení všichni příznivci anglického písemnictví.

L. PODROUŽKOVÁ

* Spisy MU 347, Masarykova univerzita, Brno 2003, 170 stran.

Jiří Matyášek a kolektiv: Slovinsko – cesty do přírody

Masarykova univerzita vydala v roce 2004 zajímavou knížku, která svou koncepcí a obsahem poněkud rozčeří vody na trhu knižních průvodců po cizích zemích. Mezinárodní kolektiv pod vedením učitele Pedagogické fakulty MU Jiřího Matyáška totiž sestavil pozoruhodnou monografii, kterou uvítají nejen cestovatelé do Slovinska, ale rovněž přírodovědci různých specializací, geologem počínaje, botanikem či geografem konče. Na své si v knížce přijdou i zájemci o historii, ekonomiku a o málo známé stránky česko-slovinských vztahů. Nahlédněme tedy, co všechno publikace nabízí.

Více než dvoustostránková knížka menšího formátu (A5) je rozdělena do 12 kapitol, po nichž následují přehledy, seznamy a 48 stran barevných tabulí na křídovém papíře. Jednotlivé kapitoly napsali autoři působící jak na Masarykově univerzitě v Brně i mimo ni, tak na Lublaňské univerzitě ve Slovinsku. I když vezmeme v potaz, že publikace je určena především milovníkům přírody, přece jen strukturování kapitol u této regionální práce je poměrně netradiční, ovšem nikoliv nezajímavé. Knihu uvádí

předmluva a kapitola poskytující základní geografické údaje o Slovinsku a o hlavním městě Lublani. Čtenář se zde v rychlém sledu dozvídá společenské, ekonomické, politické a přírodní parametry země, přičemž zdůrazněny jsou ty, které Slovinsko „dalo světu“, jako je například kras, macarát či jeskyně.

V další kapitole jsou připojeny základní údaje o dějinách státu. Pro neodborníka je řada uvedených skutečností zcela neotřelá, ať již se týká raně slovinských státních celků (Karantánské vévodství od 7. st.), nebo vrcholně středověkých útvarů Kranjska, Ptuje, Korutan a Štýrska. Absence vlastního centralizovaného národního státu nepochybně vedla k obtížnému národnímu vývoji Slovinců, které v podstatě před postupnou asimilací zachránil až vznik Království SHS v roce 1918. Znalcům nebudou určitě cizí jména Joži Plečnika, Josefa Resslera, Viléma Puttika či Antona Hankeho, kteří se jako mnoho jiných Čechů a Slovinců podíleli na tradičně dobrých stycích mezi našimi národy.

Třetí kapitola informuje o slovinském školství; o něm u nás údaje prakticky chybějí. Dramatičnosti nepostrádají „univerzitní peripetie“ Slovinců v boji za vlastní národní vysoké učení. Prvního se jim dostalo z rukou Napoleonovy armády v roce 1810. Po definitivní porážce velkého císaře však univerzita zanikla a na další povedení pokus bylo třeba čekat až do rozpadu Rakouska-Uherska. Přehledně je rozebrán systém školní docházky na všech stupních. Nyní má Slovinsko tři univerzity (na cca 2 mil. obyvatel). V dalším textu je stručně popsána problematika česko-slovinských ekonomických styků. Ty se pro nás zatím nevyvíjejí příznivě, máme-li na mysli saldo obchodní bilance. V kapitole o slovinském zemědělství jsou postíženy jen některé aspekty hospodaření v této hornaté zemi. Náležitá pozornost je však věnována slavné tradici chovu koní lipicánů a kvalitním slovinským vínům.

Popis vlastních přírodních poměrů začíná v šesté kapitole zevrubným přiblížením geologických poměrů Slovinska. Pestrá geologická stavba malého státu (cca 20 tis. km²) je dána jeho polohou na pomezí vý-